

Απο το πρόγραμμα της παράστασης,
Η Προξενήτρα, Κ.Θ.Β.Ε., 3/8/78

Έχοντας πλατειά και πλούσια μόρφωση, πτυχιούχος του Γέηλ και με διδακτορικό δίπλωμα του Πρίνστον, ο Θώρντον Ουάιλντερ που έχει μελετήσει τις δραματουργικές φόρμες του ανατολικού και του δυτικού κόσμου, του αρχαίου και του σύγχρονου, που έχει διδάξει σε πανεπιστήμια και έχει δώσει πλήθος διαλέξεων ύψηλου επιπέδου στην Εύρωπη, που οι γνώσεις του και η καλλιέργειά του εκτείνονται σε πολλούς τομείς, έχει κατορθώσει να δημιουργήσει την τριπλή καριέρα του δάσκαλου, του μυθιστοριογράφου και του θεατρικού συγγραφέα, σημειώνοντας έντυπωσιακές επιτυχίες και στους τρεις κλάδους.

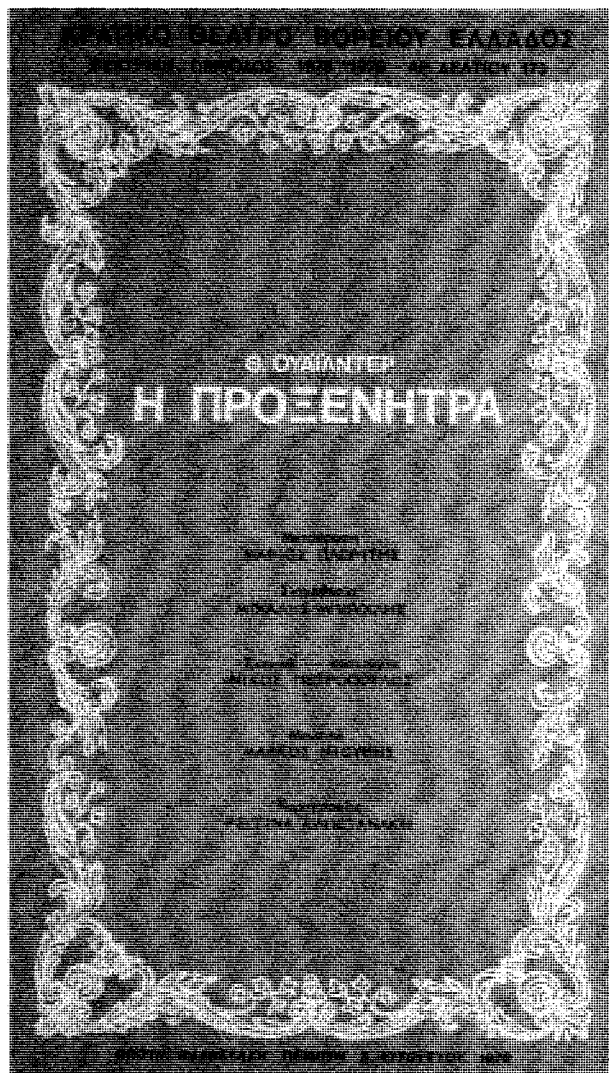
Σάν θεατρικός συγγραφέας ο Ουάιλντερ είναι παγκόσμια γνωστός κυρίως για το έργο του «Η μικρή μας πόλη» (1938) που παίχθηκε επανειλημμένα και στην Ελλάδα. Ο Ουάιλντερ, χρησιμοποιώντας έναν δικής του μορφής εξπρεσιονισμό, δημιούργησε με το έργο που αναφέραμε και με το επόμενο του, «Με τα δόντια» (1942), μεγάλο ενδιαφέρον και πολλές συζητήσεις για την πρωτοτυπία στην γραφή αυτών των σκηνηκών του δημιουργιών. Φυσικά, στον αιώνα μας και πριν τον Ουάιλντερ το θέατρο είχε γνωρίσει πλήθος πειραματισμών και νεωτερισμών. Ο συγγραφέας της «Προξενήτρας» όμως δοκίμασε κάτι άλλο, μια ανανέωση δικής του εμπνεύσεως.

Στο «Μικρή μας πόλη», που παρουσιάζει την καθημερινή ζωή σε μια μικρή αμερικανική κοινότητα, ο Ουάιλντερ, γυμνώνοντας την σκηνή και τα πρόσωπα από πολλές συμβατικότητες, δίνει μια ιστορία ζωής (γέννηση — έρωτας — θάνατος) που ξεπερνάει τα σύνορα μιάς οποιαδήποτε πόλης, πολιτείας ή χώρας και άποκτά μιάν οικουμενικότητα που κερδίζει τον θεατή κάθε γεωγραφικού μήκους και πλάτους. Η πηγαία ποίηση του έργου αποτελεί ακόμη ένα στοιχείο γοητείας.

Στο έργο του «Με τα δόντια» (1942) — που κι αυτό όπως και το προηγούμενο κέρδισε το βραβείο Πούλιτζερ — ο συγγραφέας προσφέρει ένα πανόραμα του τρόπου με τον οποίο ο «Ανθρώπος κατόρθωσε, ανά τους αιώνες, να γλυτώσει από την καταστροφή και την εξαφάνιση. Στο έργο αυτό είναι φανερή η επίδραση που είχε πάνω στην δραματουργική δουλειά του Ουάιλντερ η επαναστατική τεχνική των τελευταίων μυθιστορημάτων του Τζέιμς Τζόυς. Κάπου ο ίδιος έχει γράψει: «Η εργασία μου φανερώνει μια σειρά από φευγαλέες μου αγάπες για συγγραφείς που θαύμαζα». Και προσθέτει μετρίοφρονα: «Δεν είμαι δημιουργός καινοοργίων τρόπων, αλλά ανανεωτής παλαιών θησαυρών».

Με την «Προξενήτρα» αυτή του η φράση επιβεβαιώνεται αρκετά. Το εύθυμο τούτο έργο έχει πλούσια ιστορία ανανεώσεων. Πρωτογράφηθηκε το 1938 με τον τίτλο «Ο έμπορος του Γιόνκερς». Μά και τότε ακόμη δεν αποτελούσε μιάν έντελώς πρωτότυπη δουλειά. Ο Ουάιλντερ για να την γράψει βασίσθηκε στην διενέχικη φάρα του Γιόχαν Νεστρόυ «Ettne Juxte will er sich spacheen» που κι εκείνη όμως είχε για πρότυπο το έργο του Τζών Όξενφορντ «Μιά μέρα που πέρασε δημοφως» (1835). Ο έμπορος του Γιόνκερς ξαναγράφηκε αργότερα, πήρε τον τίτλο «Η Προξενήτρα» και παίχθηκε στο Φεστιβάλ του Έδιμβούργου το 1954. Ας σημειωθεί ότι «Η Προξενήτρα» έχει δώσει και από τον Μολιέρο αφού μιά δολάκληρη σκηνή της είναι παρμένη απόφια από τον «Φιλάργυρο» (την ίδια σκηνή την ξαναδρίσκουμε στον «Εξηνιαβελώνη» του Οικόνομου). Μιά ιστορία με έρωτες παντρολογήματα και κωμικές καταστάσεις είναι η «Προξενήτρα», που, όπως υπογραμμίζει και ο συγγραφέας στο τέλος του έργου, θέμα της είναι η Περιπέτεια, μιά απέλειωτη σειρά από μπλεξιμάτα, που φυσικά όλα ξεμπερδεύονται στο τέλος με εύτυχισμένες λύσεις.

Η καριέρα της «Προξενήτρας», πάντως, δέν σταματά στην τελευταία αυτή θεατρική γραφή της από τον Ουάιλντερ. Στα 1965 το έργο αυτό αποτέλεσε την βάση για το μιούζικαλ «Άλλο, Ντόλλυ» που σημείωσε μεγάλη επιτυχία και στο θέατρο, αλλά και σαν κινηματογραφική ταινία.

Η θεατρική παραγωγή του Ουάιλντερ συμπληρώνεται αν αναφέρουμε το πρώτο του έργο «Η τρομπέτα θη ήχησει» που ανέβασθηκε το 1925 από το Αμερικανικό Θεατρικό Έργαστήρι, μιά σειρά από μονόπρακτα, που δημοσίευσε πριν από τον πόλεμο και που είναι παραδοσιακά από άποψη θεμάτων, αλλά πειραματικά από άποψη τεχνικής, καθώς και τα νεώτερα του «Ζωή στον Ήλιο» (1955) που βασίζεται στον μύθο της Άλκηστis και αποτελείται ουσιαστικά από τρία μονόπρακτα, και τα «Τρία Έργα για την Μπλήκερ Στρήτ» που παίχθηκαν το 1962.

Σημαντική, λοιπόν, και ενδιαφέρουσα η προσφορά του Θώρντον Ουάιλντερ στο αμερικανικό θέατρο του 20ου αιώνα. Σημαντική για τις προσπάθειες ανανεώσεως της θεατρικής γραφής, αλλά και για το ότι έδειξε με τα έργα του πως οι απλές, οι ξεκάθαρες αλήθειες, που ξεπερνιούνται ή ξεχνιούνται μέσα στη βίαση της ζωής, μπορούν να μας τούσουν ξανά πόση σημασία έχουν για μιά πληρέστερη κατανόηση της ανθρώπινης εμπειρίας. Σε κάποια στιγμή ή ήρωίδα της «Μικρής πόλης» θα πει: «Όλα αυτά τα ζούσαμε, μιά ούτε τα προσέχαμε. Περνάνε όλα τόσο γρήγορα». Ο Ουάιλντερ δάσκαλος και ο Ουάιλντερ καλλιτέχνης, συνδυάζοντας τις ικανότητες και το ταλέντο του σε μιά προσωπικότητα, μάς βοηθάει να ξαναπαιάσουμε την καθημερινή αλήθεια της ζωής, τις χαρές της και τις πίκρες της.